

Vůdce národa F. L. Rieger a jeho místo v české politice, kultuře a vědě

Mezinárodní konference k 200. výročí narození a 115. výročí úmrtí

Organizují: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, Národní muzeum, Univerzita Karlova

Termín: 11. a 12. prosince 2018

Místo konání: Univerzita Karlova, Ovocný trh 5, Vlastenecký sál

Konferenční jazyky: čeština, němčina, angličtina

Call for papers:

František Ladislav Rieger patří ke stěžejním postavám habsburské monarchie 2. poloviny 19. století. Nesmazatelně se zapsal zejména do dějin české moderní politiky, kultury i vědy. Jeho životní osudy jsou příkladem úspěšného rozvoje moderní společnosti. Do českého národního hnutí se Rieger intenzivně zapojil již ve 40. letech 19. století. První z vrcholů jeho veřejné činnosti představuje angažmá v revoluci 1848, kdy se stal předním poslancem rakouského říšského sněmu. Po porážce revoluce procestoval řadu západoevropských zemí a studoval zde politické, hospodářské a sociální poměry. Získané poznatky se následně pokoušel rozvíjet v prostředí habsburské monarchie. Doba politické nesvobody v éře neoabsolutismu jej přivedla k organizování společenského, kulturního a vědeckého života. Sňatek s dcerou Františka Palackého pak Riegrův společenský význam ještě více posílil a o jeho rodině se začalo hovořit jako o „první rodině národa českého“.

Nová etapa v Riegrově životě nastala v okamžiku obnovení ústavního systému v roce 1861. Vrátil se na parlamentní půdu a postavil se do čela české Národní strany. V době vyhocených ideových a národních konfliktů se začalo objevovat i Riegrovo čestné označení za *Vůdce národa*. Vzestup české společnosti v 60. a 70. letech ovšem nebyl následován politickými úspěchy. Prioritou se proto místo státoprávního programu stalo úsilí o národní a jazykovou rovnoprávnost. Rieger v 80. letech stál nejen u otevření Národního divadla, ale i u vzniku české univerzity či vybudování novostavby Národního muzea. Ve Vídni pak představoval důležitého politického aktéra. Znovu tehdy překonal český politický horizont, profiloval se jako rakouský politik a vstupoval i na půdu zahraniční politiky, byť obezřetněji, nežli dříve. Desetiletí politických a kulturních úspěchů mělo korunovat uzavření česko-německého národnostního vyrovnání. Tzv. „punktace“ však odmítla konkurenční mladočeská strana a Riegrůvi staročeši utrpěli ve volbách 1891 zdrcující porážku. Rieger byl coby „bídny zrádce národa“ svržen z piedestalu politického vůdce...

Organizátoři konference nesledují pouze životopisnou rovinu Riegrůva všestranného konání, ale současně usilují o zachycení obecnějších problémů, témat a kontextů typických pro společnost a politiku habsburské monarchie 19. století. Výsledkem by měl být komplexní a vícevrstevný obraz vývoje české, resp. rakouské společnosti s vazbami či tématickými konotacemi na veřejné angažování se F. L. Riegra, jeho nejbližších spolupracovníků i protihráčů. Organizátory konference zajímá i činnost a vývoj institucí (politických, kulturních, společenských), které byly s F. L. Riegrům úžeji spjaty.

Stranou nejsou ani témata, procesy či fenomény, které Riegra intenzivně zajímaly a jimž se sám věnoval. Opomenuty nemají být ani další obdobně široce působící politické osobnosti, a to zejména v rámci dalších národních společností uvnitř habsburské monarchie.

Organizátoři navrhuji mj. následující tématické okruhy případných referátů:

Formování moderních národních společností ve střední Evropě

národnostní a jazyková politika v habsburské monarchii, Češi versus rakouští/čeští Němci, angažmá politických vůdců v nacionálních organizacích, Rieger a česká politika/společnost očima ostatních evropských národů

Politická a parlamentní kultura v habsburské monarchii a Riegrův podíl na jejich utváření

formování politických stran a tisku, parlamentní a volební kultura, fenomén politického a národního vůdcovství, formy politické komunikace v 19. století, fenomén politického řečnictví, rozvoj spolkového života

Kulturní emancipace

kulturní a hospodářské aktivity jako náhrada za neexistující politická fóra a jako nástroje formování národní společnosti, význam divadla a historických narativů pro společnost 19. století a jejich potenciál k politické mobilizaci společnosti, Riegrův vliv na české kulturní instituce

F. L. Rieger a veřejný prostor

snahy politických vůdců o nacionalizaci veřejného prostoru a o kontrolu dobových diskursů, jejich pronikání do veřejného prostoru (např. Riegrovy pomníky, ulice, parky apod.), Riegrův obraz v historiografii

Věda a osvěta jako nástroje kultivace společnosti 19. století

rozvoj školství a vědeckých institucí ve vztahu k osobě F. L. Riegra, význam encyklopedistiky, Národní strana jako zázemí českého kapitálu, podnikání v oblasti médií 19. století, národohospodář F. L. Rieger

„První rodina národa“

„matriarchální dynastie“ Palacký – Rieger – Bráf; kulturní, hospodářské, sociální a politické aktivity členů Riegrovy rodiny, každodennost a životní styl měšťanských elit (salóny, cestování, životní úroveň, „druhá společnost“ apod.), příbuzenské a jiné zájmové vazby uvnitř měšťanských elit

Organizátoři konference si vyhrazují právo výběru příspěvků pro program konference, stejně tak na jejich zahrnutí do zamýšleného konferenčního sborníku. Délka konferenčních příspěvků je stanovena na max. 15 minut. Zájemci se mohou registrovat do 20. června 2018 na emailové adrese:

fabini@mua.cas.cz